

Prof. dr hab. Janina Rudnicka
Dziedzina sztuki
Dyscyplina sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku
Wydział Rzeźby i Intermediów
Dnia 14 kwietnia 2021 roku

RECENZJA

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, pismem z dnia 29 stycznia 2021 roku, a otrzymanym przeze mnie dnia 08 marca 2021 roku, poinformował o wyznaczeniu mej osoby przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów recenzentem w komisji habilitacyjnej powołanej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego **dr Marka Firka** (nr sprawy BCK –VII-L-10865/2019) wszczętego w dniu 30 kwietnia 2019 roku w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie sztuki piękne.

Do zlecenia została dołączona dokumentacja złożona przez habilitanta:

1. Autoreferat w języku polskim i w języku angielskim.
2. Dokumentacja wskazanego osiągnięcia:
Publikacja pt. Marek Firek PISMA, wybór 2002-2014.
Publikacja pt. Marek Firek OBRAZY, wybór 2001-2014.
3. Dokumentacja dorobku artystycznego wraz z zapisem dzieł artystycznych.
4. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych naukowych i artystycznych oraz o działalności popularyzacyjnej.
5. Życiorys i dane kontaktowe.
6. Odpis dyplomu uzyskania kwalifikacji I stopnia (odpowiednio stopnia doktora sztuki).
7. Dokumentacja w wersji elektronicznej.

Dane habilitanta

Pan **dr Marek Firek** ukończył studia na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej. Dnia 19 kwietnia 1985 r. obronił dyplom będący konserwatorskim opracowaniem budynku Krakowskiego Zakładu Witraży i otrzymał tytuł magistra inżyniera architekta. Kolejny dyplom magisterski (magistra sztuki) Habilitant otrzymał w 1989 roku w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie na Wydziale Form Przemysłowych. Praca dyplomowa dotyczyła roli ognia w życiu człowieka i obejmowała m.in. realizację projektu

składanego piecyka ceramicznego, który to projekt kandydat zastrzegł w Urzędzie Patentowym i w 1996 r. uzyskał Zastrzeżenie na Wzór Użytkowy.

Uchwałą z dnia **24 marca 1999** roku Rada Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie roku nadała **dr Markowi Firkowi** kwalifikacje I stopnia w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne, w zakresie dyscypliny artystycznej wzornictwo przemysłowe (odpowiednio stopień doktora sztuki). Habilitant podał tytuł przedstawionej pracy kwalifikacyjnej - ***Tradycyjne i niekonwencjonalne metody kształtowania ceramiki użytkowej i artystycznej***. W przedłożonym przez kandydata dokumencie, potwierdzającym uzyskanie kwalifikacji I stopnia jest tylko informacja o liczbie stron maszynopisu, liczbie ilustracji i rysunków a także liczbie próbek i wyrobów ceramicznych poddanych ocenie, gdyż w latach w których odbywała się obrona nie wymagano podawania tytułu pracy kwalifikacyjnej. Opiekunem artystycznym w przewodzie kwalifikacyjnym I stopnia był prof. Mieczysław Górowski. Recenzentami: prof. Wincenty Kućma z ASP w Krakowie i prof. dr hab. inż. arch. Jan Bruzda z Politechniki Krakowskiej. Pan **dr Marek Firek** wskazał, że podnosił swoje kwalifikacje dydaktyczne poprzez ukończenie w 1999 r. kursu pedagogicznego na Politechnice Krakowskiej. Kandydat, nie dołączył jednak stosownego potwierdzenia tego faktu.

Habilitant był związany pracą jako pedagog oraz artysta:

- od 1988 roku do 1989 roku w Samodzielnym Zakładzie Rysunku, Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej na stanowisku asystenta stażysty
- od 1989 roku do 2014 roku w Zakładzie Rysunku, Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej na stanowisku asystenta,
- od 1 marca 2014 roku do chwili obecnej w Zakładzie Rysunku, Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej na stanowisku adiunkta.

Ponadto Habilitant podaje, że był związany:

- od 1988 roku do 1998 roku współpracą z Zakładami Materiałów Ogniotrwałych w Skawinie,
- od 1992 roku do 1994 roku współpracą z redakcją *Design - Wiadomości Instytutu Wzornictwa Przemysłowego*.
- od 1996 roku do 1997 roku współpracą z redakcją wydawnictwa Politechniki Krakowskiej pt. *Architekton: architektura, budownictwo, biznes*.
- od 1997 roku do 2008 roku współpraca z Przedsiębiorstwem Materiałów Ogniotrwałych w Krakowie,
- od 1999 roku do 2000 roku współpraca z wydawnictwem *Movex*,

1. Ocena autoreferatu (§ 12 ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia)

Autoreferat **dr Marka Firka**, tak jak i zgłoszone osiągnięcie habilitacyjne, zatytułowany jest: ***Dom z obrazów i obrazy pisane - instalacja przestrzenna zestawu prac malarskich i towarzyszących im tekstów***. Składa się on z następujących części:

- 1) Twórczość - omówienie celu artystycznego wskazanej pracy oraz pozostałych osiągnięć artystycznych.
- 2) Dzieło artystyczne.
- 3) Elementy dzieła artystycznego - omówienie części składowych dzieła wraz z ich analizą.
- 4) Literatura.

W autoreferacie Habilitant przybliży zakres swojej działalności dotyczącej okresu od ukończenia studiów do dnia złożenia wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dyscyplinie sztuki piękne. W tekście tym odnosi się do najważniejszych w mojej ocenie etapów czyli aktywności w ramach krakowskiej *Grupy Ładnie* i inicjatywy powołania tzw. *Galerii ulotkowej* a także zasad funkcjonowania *Galerii Samochodowej w Tunelu*. Opisuje własne koncepcje dotyczące sztuki, szczególnie malarstwa, które (cytat, autoreferat str.2) „...stosowałem, sprawdzałem i propagowałem w trakcie wystaw, warsztatów i konferencji...” Ponadto autor opisuje założenia ideowe przyświecające zgłoszonemu dziełu habilitacyjnemu, formę jego ekspozycji oraz niektóre prace prezentowane w ramach tej instalacji.

Znamienne dla tego autoreferatu jest kilkakrotne podkreślanie przez autora różnic jakie zachodzą pomiędzy sztukami projektowymi a sztukami pięknymi. Jednym z przykładów na potwierdzenie głoszonej przez Habilitanta teorii podziału jest przywołanie stosowanej terminologii: sztuki użytkowe i sztuki nieużytkowe, która według **dr Marka Firka** potwierdza, że projektowanie np. wzornicze jest użyteczne a malarstwo jako sztuka czysta jest już sztuką nieużyteczną, czyli nieprzynoszącą korzyści materialnych. Podkreślany sarkastycznie podział i powoływanie się na użyteczność i bezużyteczność sztuki jest podziałem sztucznie wygenerowanym i to głównie przez osoby, które traktują czynność projektowania jako proces nie kreacyjny, zrównując go z działaniem odtwórczym, opartym o powielanie, przerysowywanie cudzych idei. Autor kieruje się kryteriami wskazującymi na wyłączną wartość wytworu materialnego, mającego pragmatyczne zastosowanie, fizycznie namacalnego. Wskazuje to, że autor nie zauważył toczących się zmian lub świadomie prowokuje czytelnika, gdyż w aktualnej klasyfikacji dyscyplin artystycznych, sztuki projektowe (według autora użytkowe) i sztuki piękne (nieużytkowe) razem współtworzą dyscyplinę sztuk plastycznych (i konserwacji dzieł sztuki). Stało się tak m.in. dlatego iż obu dawniej rozdzielonym dyscyplinom towarzyszy proces twórczy oparty o oryginalną kreację artystyczną wynikającą z indywidualnych predyspozycji autora dzieła.

Wiedząc, że edukacja Habilitanta wywodzi się z nauk inżyniersko-technicznych i dyscypliny sztuki projektowe zakładałam, że (cytat, autoreferat str. 1) „dzięki działalności na styku sztuk użytkowych i nieużytkowych” powstanie dorobek twórczy oparty o doświadczenia zdobytego w obu tych obszarach, przekraczający wprowadzony kiedyś sztuczny podział. Moje oczekiwania wynikały także z deklaracji Habilitanta który, w autoreferacie podaje, że (cytat, autoreferat str. 2) „Interesują mnie wzajemne wpływy i oddziaływanie na siebie idei pojawiających się w sztukach użytkowych i nieużytkowych, zwanych popularnie czystymi”.

Przytoczone powyższej dwa cytaty nie mają jednak potwierdzenia w dołączonym materiale wizualnym. Autor nie wskazał dzieł, w których cytowane idee „wdrożył” i nie dostarczył opisu jak wspomniane zainteresowania przekładają się na jakość i progres jego własnego malarstwa. M.in. elementami, które wymienił Habilitant jako przykłady oddziaływania sztuk użytkowych na nieużytkowe, są zgodnie z teorią „ładnizmu” - ogłoszenia, teksty promocyjne i pogadanki, które zastąpiły dawne manifesty.

Uważam, że pojawienie się ogólnodostępnych materiałów reklamowych, propagujących sztukę nie jest zasługą sztuk użytkowych, lecz powszechnego dostępu narzędzi cyfrowych dających m.in. możliwość samodzielnego zaprojektowania i taniego druku oraz globalnego zasięgu sieci internetowej zapewniającej przekaz głoszonych przez nas idei.

Manifesty pozostały, zmieniając jedynie formę zgodnie z potrzebą czasu. Potwierdzeniem może być fakt, że nie funkcjonuje już twórca bez autorskiego credo i praktycznie na każdej wystawie publikowana jest jego autorska wypowiedź tzw. „*artist statement*”, pełniąca rolę indywidualnego lub grupowego manifestu.

Kolejnym ciekawym zagadnieniem poruszonym w autoreferacie jest „*idea wymyślania*” (cytat, autoreferat str. 3) „...w *wymyślanych i propagowanych przez mnie teoriach pojęcia charakterystyczne dla sztuk użytkowych powinny stać się również kluczowymi dla obecnych sztuk tzw. czystych*” oraz kolejny cytat (autoreferat str. 3) „*Wymyślanie nowych stylów w sztuce powinno być więc nowym działem i zadaniem sztuki*”.

Z kolei na str. 45 publikacji pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*” autor podaje że, „*Jedną z wymyślonych przez mnie na kanwie działalności Grupy Ładnie idei w sztuce była idea wynalazczości, czyli inwentyki. Chodzi o to, że zadaniem artysty jest wymyślanie nowych kierunków w sztuce*”.

Habilitant głosząc powyższe hasło nie uwzględnia faktu, że pojawiające się w sztuce nowe style wynikały zawsze z kontekstu czasu, potrzeb ruchów czy przemian społecznych i stopniowego narastania w świadomości artysty lub teoretyka potrzeby ich uwolnienia. Nikt ich nie „wymyślał” na siłę, nawet dadaści. Tylko teoretyk, któremu obcy jest proces twórczy, który osobiście go nie doświadczył może powoływać się na możliwość „*wymyślania*” nowego stylu w sztuce.

2. **Ocena dołączonego dzieła artystycznego** (art. 16, ust. 2 pkt 1 i 2 Ustawy; § 12 ust. 2 pkt 3 Rozporząd.)

Wskazane we wniosku osiągnięcie to ***Dom z obrazów i obrazy pisane - instalacja przestrzenna zestawu prac malarskich i towarzyszących im tekstów***, zaprezentowane w Galerii Nova w Krakowie w terminie od 17 października do 07 listopada 2014 r. Upublicznienie odbyło się po otrzymaniu przez kandydata stopnia doktora sztuki czyli po 24 marca 1999 roku. Wystawie towarzyszyło wydawnictwo pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*”, które w zamyśle artysty objaśniało Jego intencje i wykazywało teoretyczne zainteresowania. Prace malarskie wchodzące w skład zgłoszonego osiągnięcia powstały w latach 2001-2014 i według informacji podanej przez Habilitanta było ich dokładnie 101 sztuk. Jednak w

dostarczonym materiale wizualnym dokumentującym dzieło habilitacyjne takiej liczby prac malarskich nie znalazłam. Habilitant udokumentował zaledwie 18 obrazów, co w mojej ocenie uniemożliwia rzetelną ocenę wskazanego dzieła habilitacyjnego, a w szczególności obrazów pisanych wymienionych w tytule osiągnięcia i tym bardziej, że **dr Marek Firek** przyznaje, że prace pokazane na wystawie (cytat autoreferat str. 8) „*Ilustrują (one) idee zawarte w mojej twórczości ... wymyślone przeze mnie, bądź nazwane i wypraktykowane w ramach aktywności w Grupie Ładnie, jak i te które pojawiły się po zakończeniu oficjalnej działalności grupowej*”.

W dołączonej dokumentacji znalazłam tylko trzy obrazy pisane, a poszukując więcej zakładałam, że obrazy pisane to te na których pojawia się wyłącznie liternictwo kształtujące obraz w umyśle widza. Są to więc następujące obrazy: „*Chmury niebo morze śnieg*” z 2001 roku, „*Telenowela 389*” z 2005 roku i „*Obraz pisany czerwony I*” z 2014 roku.

Z autoreferatu **dr Marka Firka** wynika jednak, że powstały dwie serie obrazów pisanych, pierwsza pt. „*Obrazy pisane*” w liczbie dwunastu oraz druga pt. „*Obrazy pisane czerwone*” w liczbie sześciu, natomiast wymieniony przeze mnie obraz pt. „*Telenowela 389*” do pisanych nie należy, gdyż artyście nie o pisanie chodzi, lecz dopisywanie.

Znamienne jest to, że o tym jak te obrazy wyglądały dowiadujemy się z relacji autora, a nie z własnego oglądu. Np. (autoreferat str. 14) „*Pierwsza grupa zamalowana była na białe i posiadała czerwony pas wokół, stanowiący rodzaj ramy. Druga z kolei składała się z podobraz zamalowanych na czerwono*”. Współautorami tych prac byli zwiedzający, którym Habilitant umożliwił napisanie tego (autoreferat str. 14) „*...co zobaczyli na nich w wyobraźni lub co chcieliby zobaczyć*”.

Odnosnie obrazów tzw. pisanych to Habilitant wspomina także, że (cytat, autoreferat str. 7) „*Pomysł na obrazy pisane powstał stąd, iż obraz może pojawić się zarówno, gdy korzystamy ze zmysłu wzroku, jak i gdy wytwarzają go procesy w umyśle po przeczytaniu tekstu*”. Należałoby tutaj dodać, że słuchanie muzyki też generuje indywidualne obrazy, co potwierdza teorię wielozmysłowego odbioru sztuki.

Tytuł zgłoszonego dzieła wskazuje, że - dom i obrazy pisane - są elementami składowymi osiągnięcia habilitacyjnego dlatego w dołączonym wydawnictwie pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*”, a także w autoreferacie, autor poświęcił sporo uwagi właśnie idei obrazów pisanych. Tym bardziej nie zrozumiałą wydaje mi się fakt, że Habilitant nie chce tych obrazów nam pokazać.

Dr Marek Firek dostarczył zdjęcia poglądowe samej ekspozycji, które w autorskim przeświadczeniu mają uświadomić nas, że (autoreferat str. 6) „*...mamy do czynienia z konstrukcją obłożoną obrazami, która w założeniu ma przypominać dom*”. W moim odczuciu zdjęcia te naprowadzają na skojarzenie z trwającymi pracami remontowymi w jakimś ciasnym zamkniętym pomieszczeniu, tak jakby ktoś te obrazy wyrzucił na środek pokoju, budując stertę niepotrzebnego materiału, odpadu czyjejś aktywności. Ten wątek mojego odczytu potwierdza **dr Marek Firek** pisząc o obrazach niesprzedanych jako materiale budowlanych użytym właśnie w tej pracy habilitacyjnej.

Oprócz prac malarskich wchodzących w skład zgłoszonego osiągnięcia habilitacyjnego Habilitant nie wskazał w dokumentacji innych swoich dzieł. Należy domniemywać, że wszystkie prace z zakresu sztuk pięknych powstałe po otrzymaniu stopnia doktora sztuki, zbudowały przestrzenną instalację habilitacyjną.

3. Ocena osiągnięć artystycznych lub twórczych (art.16, ust. 2 pkt 1 i 2 Ustawy; § 12 ust. 2 pkt 3 Rozporządz.)

W złożonym wniosku **dr Marek Firek** deklaruje, że po otrzymaniu stopnia doktora sztuki uchwałą z dnia 24 marca 1999 roku, upublicznił swoje prace na dwudziestu sześciu (26) wystawach indywidualnych. Jednak w dokumentacji Kandydat wykazał miejsca tylko siedemnastu (17) indywidualnych ekspozycji z czego dla zaledwie siedmiu (7) dołączył dokumentację potwierdzającą fakt ich odbycia się. Wynika z tego, że dla łącznie dziewiętnastu (19) wystaw indywidualnych brakuje potwierżeń np. w formie zaproszeń, plakatów, notatek prasowych, informacji internetowych czy chociażby zdjęć sytuacyjnych, które dawałyby recenzentowi szansę zweryfikowania autentyczności podanych danych. Natomiast jeżeli Habilitant już dostarczył jakieś potwierdzenia to nie zawsze z nich wynika, czy wystawa była indywidualna czy zbiorowa, lub gdzie się odbyła, szczególnie wtedy gdy potwierdzeniem udziału w wystawie jest zdjęcie kartki z albumu z pominięciem strony tytułowej. Nie wiemy też, które prace na wystawie upublicznione były po raz pierwszy lub czy zestaw eksponowanych dzieł był już kolejnym ich pokazem.

Odnosnie wystaw zbiorowych sytuacja przedstawia się podobnie. Kandydat zadeklarował udział w pięćdziesięciu ośmiu (58) wystawach krajowych i zagranicznych, jednak nie dołączył dokumentacji, która by w sposób czytelny uwiarygodniła te fakty. Należy zaznaczyć, że żadna z wymienionych wystaw zagranicznych, tych indywidualnych jak i zbiorowych, nie została przez Kandydata udokumentowana.

Do istotnych osiągnięć można by zaliczyć prezentację wystawy indywidualnej w ramach Międzynarodowego Festiwalu Inner Spaces a zorganizowanej przez Centrum Sztuki Współczesnej w 2002 roku w Poznaniu. Z pozyskanych informacji Internetowych wynika jednak, że nie była to wystawa indywidualna, jak Kandydat zgłosił, lecz wystawa zbiorowa. (<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36000,1029840.html>) - stan na marzec 2021r.

Podobny zarzut dotyczy osiągnięcia z 2005 roku pt. *Monidla* podanego jako indywidualna wystawa w ramach międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Malta w Poznaniu, gdyż publikacja wydana w związku z tym wydarzeniem wskazuje na wystawę zbiorową (https://cyryl.poznan.pl/katalog.php?baza=obiekty&id_obiektu=73676) - stan na marzec 2021r.

Są to kolejne elementy, które podważają zaufanie recenzenta co do wiarygodności przedłożonej dokumentacji.

Pomijając moje powyższe bardzo istotne uwagi dotyczące nierzetelnego udokumentowania dorobku, a biorąc pod uwagę tylko osiągnięcia poświadczone stosownym materiałem, można jednak uznać, że **dr Marek Firek** jest artystą aktywnym i upubliczniającym swoje twórcze dokonania w wielu miejscach w kraju, w tym i w znanych galeriach. Należą do

nich Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Sandomierzu i Galeria Nova w Krakowie, gdzie miały miejsce Jego wystawy indywidualne. Wszystkie pozostałe prezentacje odbyły się w mniej prestiżowych miejscach, jednak analizując je z punktu oceny popularyzacji i założeń programowych *Grupy Ładnie* to wystawy te miały znaczenie dla promowania działań artystycznych w Polsce, jak i ich marketingu.

Ciekawą także autorską inicjatywą przybliżającą sztukę i odnoszącą się do powszechnego kiedyś zjawiska rozdawania ulotek, przez osoby stojące w ruchliwych miejscach miasta, była aktywność Habilitanta w ramach tzw. *Galerii ulotkowej*, która (cytat, autoreferat str. 4) - „*Polegała na rozdawaniu w miejscach publicznych ulotek z reprodukcjami dzieł, bądź wręcz dosłownie próbek tych dzieł. Jak łatwo zauważyć inspiracją do tego była codzienna rzeczywistość*”.

Kolejną cenną aktywnością o charakterze prospołecznym i o sporym rozgłosie medialnym było prowadzenie *Galerii Samochodowej w Tunelu* w Ruszcy w Krakowie. Galeria ta zlokalizowana w ogólnodostępnej przestrzeni miasta umożliwiała prezentację artystycznych osiągnięć na ścianach tunelu. Istotne było to, że każdy, także osoby nie darzące estymą sztuki najnowszej, mogły zobaczyć eksponowane dzieła i to bez narażania się na stres towarzyszący przekraczaniu progu oficjalnych miejsc wystawienniczych. Funkcjonowanie galerii sprzyjało promocji sztuki młodego wówczas pokolenie, a co najważniejsze sprzyjało odbiorowi sztuki najnowszej przez osoby dotychczas nią nie zainteresowane, przez przypadkowych spacerowiczów i podróżnych. W ramach tej inicjatywy swoje prace, przeważnie w formie skanów i druków, zaprezentowało wielu artystów, a jeszcze do niedawna wisiały w tunelu dwie wystawy retrospektywne *Grupy Ładnie*.

Z inicjatywy **dr Marka Firka** powstał także art-zin pt. „*Pismo we Wtorek*”, którego pierwsza promocja odbyła się w 1998 r. podczas wystawy w Galerii Forum w Łodzi. W piśmie tym promowane było malarstwo krakowskiej *Grupy Ładnie*, a także teksty Habilitanta.

Z pewnością największym osiągnięciem **dr Marka Firka**, także o randze medialnej jest nominacja zespołu krakowskiej *Grypy Ładnie* do nagrody „*Paszporty Polityki*” w dziedzinie plastyki za 2001 rok oraz indywidualna nominacja do nagrody „*Arteonu*” w 2003 roku.

Kandydat uzyskał także nagrodę zbiorową za wystawę na Biennale International Design w St-Etienne we Francji w 2004 roku. Habilitant podaje, że była to nagroda zbiorowa lecz nie wymienia nazwisk osób czy instytucji partycypujących w zdobyciu tej nagrody oraz nie informuje jakiego rodzaju osiągnięcia ona dotyczyła. Użyte przez autora określenie „za wystawę” może mieć np. dwie konotacje - może to być nagroda za projekt wystawy lub nagroda za zestaw prezentowanych dzieł. Ze znalezionych przeze mnie informacji Internetowych wynika, że na wspomnianym biennale pokazane były dokonania studentów ASP w Krakowie, a **dr Marek Firek** prezentował ceramiczny piecyk segmentowy - swoją pracę magisterską z 1989 roku przygotowaną pod opieką profesora Mieczysława Górowskiego. W kontekście tego osiągnięcia należy podkreślić, że we wniosku Habilitant zwrócił się o przeprowadzenie postępowania w dyscyplinie sztuki piękne natomiast

prezentowany piecyk można rozpatrywać wyłącznie jako osiągnięcie w dyscyplinie sztuk projektowych.

Kolejnym poważnym moim zarzutem jest fakt, że żadne z powyższych osiągnięć nie zostało udokumentowane, podobnie jak zespołowa Nagroda Rektora Politechniki Krakowskiej za osiągnięcia organizacyjne w 2016 roku.

4. Ocena osiągnięć dydaktycznych (§ 12 ust. 2 pkt 4 lit. a Rozporządz.)

Pan **dr Marek Firek** rozpoczął pracę w Samodzielnym Zakładzie Rysunku, Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej w 1988 roku. Początkowo pracował jako asystent stażysta, następnie jako asystent a od 1 marca 2014 roku jako adiunkt. Aktualnie mija trzydziesty drugi (32) rok pracy w charakterze nauczyciela akademickiego. Jednak Habilitant, oprócz tabelarycznego wykazu, nie chce się z nami podzielić swoimi doświadczeniami czy osiągnięciami z tego okresu. Co prawda, w dołączonym materiale jest uwzględniony punkt pt. *Osiągnięcia dydaktyczne*, lecz stanowi on tylko wykaz prowadzonych zajęć i obowiązkowych zadań wynikających z zatrudnienia na stanowisku pedagoga, takich jak np. opracowywanie tematów ćwiczeń, pisanie recenzji prac magisterskich, udział w konsultacjach dyplomowych czy uczestniczenie w zajęciach ze studentami. Pan **dr Marek Firek** nie zdecydował się przedstawić przykładowych prac zrealizowanych przez studentów pod jego opieką. W dokumentacji nie mamy też szerszej informacji o założeniach programowych prowadzonych pracowni, celach i metodach dydaktycznych, czy opisu prowadzonych ćwiczeń, chociażby załączonej Karty przedmiotu, obowiązkowej na każdej uczelni. Kandydat co prawda podaje w życiorysie, że (cytat) „*prowadzone ćwiczenia kolorystyczne starał się powiązać z tematami projektowymi opracowywanymi przez studentów oraz zastosować w nich elementy działań w architekturze*” oraz, że podczas zajęć w ramach Koła Naukowego Plastycznego umożliwił studentom (życiorys, cytat) „*zajęcie się kształtowaniem ceramicznym*”, jednak nie dołączył żadnej dokumentacji potwierdzającej tą deklarację.

W związku z ograniczonymi informacjami o proponowanej koncepcji pedagogicznej a także o realizowanym programie nauczania, niemożliwe jest odniesienie się do dydaktycznej aktywności habilitanta.

5. Podsumowanie

Dr Marek Firek pracę doktorską w zakresie dyscypliny artystycznej wzornictwo przemysłowe (sztuki projektowe) obronił w 1999 roku. Podjęty wówczas temat badawczy brzmiał - *Tradycyjne i niekonwencjonalne metody kształtowania ceramiki użytkowej i artystycznej* - co jednoznacznie wskazuje na skoncentrowanie się na problematyce technologicznej. Doktorat przygotowany był i następnie obroniony na Wydziale Form Przemysłowych w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Kandydat w trakcie finalizowania pracy doktorskiej współpracował już od trzech lat tzn. od 1995 roku z *Grupą Ładnie*, czyli czas pracy nad doktoratem był okresem gdy problematyka przynależna dyscyplinie sztuk projektowych koegzystowała ze sztukami pięknymi.

Informacje zawarte w dołączonej dokumentacji, a także te na stronach galerii czy w internetowej bazie potwierdzają, że aktywność, jak określił Habilitant, na styku sztuk użytkowych i sztuk nieużytkowych jest nadal aktualna. Wynika z nich, że **dr Marek Firek** zajmuje się ceramiką, rysunkiem, malarstwem, rzeźbą, ilustracją, projektowaniem wzorniczym, projektowaniem graficznym, robi filmy, bierze udział w konferencjach, publikuje w prasie i Internecie czyli angażuje się na wielu polach działalności przynależnej obu „sztukom”.

Wiosną 2019 roku Habilitant złożył wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dyscyplinie sztuki piękne, czyli dokładnie 20 lat po otrzymaniu stopnia doktora sztuki w zakresie dyscypliny artystycznej wzornictwo przemysłowe (sztuki projektowe).

Zgodnie z art. 16 ust. 1 Ustawy i zgodnie ze złożonym wnioskiem, rolą recenzenta jest wydanie opinii czy osiągnięcia artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, czyli w przypadku **dr Marka Firka** w okresie 20 lat, stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny sztuki piękne oraz czy Kandydat wykazuje się istotną aktywnością naukową/artystyczną.

Dr Marek Firek związany był z krakowską *Grupą Ładnie*, z której koncepcją tworzenia i historią współdziałania możemy zapoznać się w publikacji wchodzącej w skład zgłoszonego dzieła habilitacyjnego pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*”. Publikacja ta w dużej mierze oparta jest o teksty z art-zina pt. *Pismo we Wtorek*, wydawanego przez wspomnianą grupę, którą to „gazetkę” sobie ongiś ceniłam, właśnie z powodu jego nowatorskiej i przystępnej formy, jak na tamte lata.

Wracając do wydania pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*” to jest ono o tyle istotne dla opiniującego, gdyż utwierdza w przekonaniu, że od czasu aktywności w krakowskiej *Grupie Ładnie* twórczość Kandydata nie uległa zmianie i nadal utrzymuje jej przynależny charakter. Inspiracją dla działań tej grupy była współczesna jej rzeczywistość - kultura telewizji, supermarketów, reklamy itp. Jednak to co było kontestowane 20 lat temu, jest już częściowo nieaktualne współcześnie, nawet wręcz już blahe. Natomiast z pewnością pojawiły się nowe wiodące sprawy, którym można by się przeciwstawić.

Pomimo moich wielu uwag i po głębokiej analizie stwierdzam jednak, że aktywność i aspekty poruszane w twórczości **dr Marka Firka** wniosły nową wartość w rozwój i postrzeganie współczesnej sztuki polskiej oraz mimo upływu czasu nadal otwierają one nowe horyzonty skojarzeniowe oraz interpretacyjne. W mojej ocenie wartościowy jest okres działań w krakowskiej *Grupie Ładnie*, który to czas ukształtował twórczość Habilitanta.

Powyższe stwierdzenie nie pomniejsza moich krytycznych uwag co do wypowiedzi **dr Marka Firka** ujętych w autoreferacie i w publikacji pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*”. Zdaję sobie sprawę, że mogą one mieć charakter prowokacyjny ze strony autora, lecz pomimo tej świadomości nie akceptuję określenia „*produkcja*” dla procesu twórczego. Habilitant pisząc (autoreferat str. 3) „...*tak jak całą historyczną produkcję naszej grupy*” wskazuje, że nie jest to unikatowy proces, nie indywidualny a nakierowany na masowe powielanie tego co już powstało. Określenie produkcja dla procesu twórczego pojawia się także w kilku innych miejscach w publikacji pt. „*PISMA, Wybór 2002-2014*”. Tym samym autor zaprzecza

wcześniejszym swoim deklaracjom, że poprzez własną twórczość czy jak woli „produkcję” wniósł nową jakość do dyscypliny sztuki pięknej, zapominając jednak, że produkcja to proces wtórny.

Ponadto Habilitant forsuje ideę, że w sztuce, tej użytkowej jak nieużytkowej, może mieć zastosowanie (cytat, autoreferat str. 5) „styling, jako dostosowanie własnej twórczości do mody i obowiązujących trendów” a także „strategia produkcji obowiązująca producenta np. malarstwa, tak jak jest to w firmach wytwarzających konkretne produkty”.

Analizując dorobek **dr Marka Firka** nie zauważam „stylingu” rozpatrywanego jako dostosowanie się do panujących w sztuce tendencji lecz „styling” jako trzymanie się jednej opanowanej, utrwalonej a zarazem bezpiecznej formy działania. W przypadku aktywności Kandydata doprowadziło to w ostatnich latach do wycofania się z poszukiwań w zakresie rozwoju własnego języka wizualnego a w konsekwencji do braku progresu. W przypadku habilitacji mówimy o wkładzie osoby wnioskującej w rozwój określonej dyscypliny, a rozwój może nastąpić tylko na drodze nieustannie trwających eksperymentów w celu poszukiwania odpowiedzi na postawione tezy.

Odnosnie drugiego członu powyższego wymogu, czyli aktywności naukowej/artystycznej to biorąc pod uwagę tą powiązaną ze sztukami pięknymi, a pomijając zakres przynależny sztukom projektowym oraz posiłkując się internetową bazą mogę stwierdzić, że **dr Marek Firek** jest artystą aktywnym. Chcę jednak zaznaczyć, że dostarczony przez Habilitanta materiał nie pozwala w sposób precyzyjny ustalić, z którymi działaniami poszczególne wystawy są powiązane. Jak już powyżej napisałam, w przedłożonym materiale brakuje dokumentacji uwiarygodniającej fakt upublicznienia niektórych dzieł. Niemniej analizując wskazane przez Kandydata miejsca, należy podkreślić znaczenie wystaw w np. Zachęcie w Warszawie, Galerii Bunkier w Krakowie, Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Sandomierzu, Centrum Kultury i Zamek w Poznaniu, a z zagranicznych np. Artspace Gallery w Edynburgu i KrakauerHaus w Norymberdze.

Konkluzja

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji i przeprowadzonej analizy osiągnięcia artystyczne uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora stanowią wkład autora w rozwój dyscypliny sztuki pięknej.

Niniejszym stwierdzam, że zgłoszone osiągnięcia artystyczne Pana **dr Marka Firka** spełniają wymagań art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późn. zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

prof. dr hab. Janina Rudnicka